

METAMORFÓZISOK

— TUDOR MUŞATESCU: A szélkakas című vígjátéka
a Nemzeti Színház magyar tagozatának előadásában —

Lewis Carroll regényének Alice-je a Csodaországban aszerint növekszik vagy zsugorodik, hogy a gomba melyik részéből harap egyet. Ez persze nagyon megzavarja, sőt: félelemmel tölti el.

No de, ami a csodaországban félelmetes, az a valóságban lehet akár megszokott is. Tudor Muşatescu Decebálja nagyon jól tudja, a politika is egyfajta gomba (a polgári társadalomban), és aszerint emelkedik vagy törpül az ember, hogy melyik felét részesíti előnyben. Hőse a vagyona „fedezékéből” szemléli a politikai pártokat, nincsenek semmi néven nevezendő kenyérgondjai, nincsenek eszmél, s átalakulásaiban, a pártszínek változtatásaiban csakis karrierjét tartja szem előtt. Nem szégyenkezik, nincs lelki furdalása azért, mert ennek vagy annak a pártnak hátat fordít, hisz mint minden igazi karrierista, szíve mélyén semleges, azaz „önpárti”. Decebál a komédia közepén akkorát harap a politikai „gombából”, hogy miniszter lesz. De ez csak egy napig tart. A kormány megbukik, és ő is elveszíti tárcáját. Ezért elhatározza, saját pártot alakít. Az apósa boldog, mert azt hiszi, ezután nem kell a pártokat úgy cserélgetnie a vejével együtt, mint más az ingeit. Dehát mi sejtethjük, a metamorfózisoknak nem lehet véget vetni, már csak azért sem, mert az igazi törtető még önmagát is képes becsapni, csak hogy előbbre jusson.

Tudor Muşatescu darabja sok más román komédiához hasonlítható. Ez is bizonyítja, hogy az 1933-ban írt művével a kor társadalmának igazi szellemét sikerült megragadnia. A szélkakas szerkezete lineáris, cselekménye gördülékeny, nyelvezete könnyed, ám frappáns mondasokkal fűszerezett.

A szerelmi bonyodalmak alkotják a történések nagy részét. A szerelem „portékájának” gazdag választékát kínálják ebben az „üzletben”. Van itt tiszta szerelem — a fiatal Pláton és a gépirókisasszony között. Akad a férji feladatait a végletekig teljesítő férfi, Stamatescu tábornok, és jogait mindig kiharcoló asszony, Miza Stamatescu. A politizáló férfiak is szerelmesek, mindketten a barátjuk feleségét szeretik. És aki a politikában sikeres szélkakas,

a nők között is az (szél nélkül). Decebált, a politikai és erkölcsi skrupulus nélküli gazdag polgárt mégsem lehet egyértelműen negatív figurának nevezni, mert nincsenek sem jó, sem rossz tervel. A tervhez gondolkodás szükséges, s ehhez meg tanulás. Mert Konfucius szerint: Tanulás nélkül gondolkodni veszélyes. Dehát Decebál, a daraból tudjuk: rossz tanuló volt, és erkölcsi nihilizmussal rossz gondolkodó is lenne. Am szerencsénkre nem akar eszméket gyártani. És az is a javára írható, hogy unokaöccse rangon aluli szerelmét támogatja. Aztán meg nem fogadja el barátnője tervét, miszerint képviselőségét jövedelmező üzleti vállalkozáshoz használja fel. (Bár ez kétes érdem, mert ebből csíholja ki a miniszterséget). Ferenczy Csongor alakítja Decebált. A metamorfózisai látványosak, szórakoztatók. Ferenczy a színpad „legizmosabb” egyénisége, és nemcsak az író jóvoltából. Hangja, játéka kitölti a színpadteret. Decebál felesége. Amélie: Bálint Márta. Amélie az eszményi asszony. Tudja, a férje megcsalja, ennek ellenére, s minden kísértés dacára ő hű marad. Mi több: névtelen szerelmes levelet küldözget képviselővé választott Decebáljának. Bálint Márta érzékeny játéknak tulajdonítható, hogy mindezt (a komédia viszonylatában) elhithetővé tudja tenni. Annyi meghatottság, szerénység, kedvesség tükröződik néha az arcán, hogy szinte bármit mondhatna, „készpénznek” vennők. Csorba András a felesége mellett is szolgálatot teljesítő tábornokot alakítja. A tragédiával határos komédiázást mintha csak a számára találták volna ki: az elfáradt férjet olyan átéléssel játssza, hogy nevetni is elfelejtünk... És a többieket, Gyarmati Istvánt, Tamás Ferencet, Mende Gabyt, Adleff Ingeborgot, Török Andrást is említenünk kell, hiszen mindannyian a legjobb, legtalálhatóbb eszközeikkel segítették elő a darab sikerét. A szélkakas rendezőleg, színészleg nagyon „megmunkált darab”. És ebben a fő érdem a rendezőé: Hunyadi Andrásé, aki egyben a vígjáték fordítója is. A célszerű díszleteket és a jelmezeket Szakács György tervezte.